

УСКОРО И СРПСКИ
ЦИВИЛИ У МИРОВНИМ
МИСИЈАМА

КОРАКОМ НАПРЕД

– Србија интензивно успоставља правни оквир како би већ идуће године могла да искаже способност, као што показује и политичку вољу, да учествује у будућим цивилним мисијама и помаже онима којима је помоћ потребна – рекао је министар одбране Александар Вулин на отварању недавно одржане дводневне Конференције о успостављању система за учешће цивилних експерата у мултинационалним операцијама ОЕБС-а, ЕУ и УН, која је потврдила да наша земља иде у сусрет времену свеобухватног партнерства с државама окренутим сарадњи ради успостављања глобалног мира

Донедавно је било опште прихваћено мишљење да на Западном Балкану није довољно развијена свест о значају и потенцијалу цивилних капацитета за учествовање у мировним мисијама. Такав закључак формализовала је и крајем прошле године одржана конференција „Безбедносни изазови као спона између грађана и институција“, коју је организовао Београдски центар за безбедносну политику.

На скупу, који је био завршни догађај трогодишњег пројекта „Изградња цивилних капацитета земаља Западног Балкана за учешће у мировним операцијама“, могло се чути и да је општи тренд у региону стварање својеврсне слике супервојника, те да сви мисле да се промене могу направити искључиво деловањем војних снага, што је неприхватљиво.

Многи учесници дискусије истакли су како управо цивили треба да преузму кључну улогу и да, иако оружане снаге не раде лош посао, цивилна компонента мировних мисија треба да добије већи легитимитет.

Један од (прилично песимистичких) закључака био је и да, док се не деси промена у размишљању, првенствено код људи који доносе одлуке, концепт учешћа цивила у мировним мисијама неће заживети и њихов огромни капацитет наставиће да се занемарује.

Време партнерства

Да се на том плану нешто мења показала је дводневна Конференција о успостављању система за учешће цивилних експерата у мултинационалним операцијама ОЕБС-а, ЕУ и УН, одржана 7. и 8. новембра у Палати „Србија“ у Београду, коју су организовали Министарство одбране Србије и Мисија ОЕБС-а у нашој земљи.

Осим министра одбране Александра Вулина, на отварању су говорили и шеф делегације Европске уније у Србији амбасадор Сем Фабрици, шеф локалне Мисије ОЕБС-а амбасадор Андреа Орицио и помоћница министра за Европске интеграције Ксенија Миленковић.

Министар Вулин истакао је да Министарство одбране, као и читаво наше друштво, има снажна и дубока искуства када је реч о мировним мисијама, још из времена бивше Југославије, од Синајског полуострва па наовамо, те да су припадници наше војске били тамо где је тешко, где је требало успоставити мир, сачувати га или учествовати у обнови простора који је био девастиран ратом и политичким сукобима.

– Од прве до последње мисије, од када смо почели до данас, када још увек с поносом и задовољством учествујемо у многобројним мисијама, потврђујемо и показујемо, и на овај начин, колико је наша војска поштована, способна и вредна пажње, колико је у стању да се носи с бројним изазовима – рекао је министар Вулин и подсетио да су у овом тренутку припадници Министарства одбране и Војске Србије у десет мировних мисија, од тога шест под окриљем Уједињених нација и четири под командом Европске уније. Он је рекао да је данас 341 припадник нашег система одбране на простору од Кипра до Централноафричке Републике, Сомалије и Либана, где помажу људима да живот учине бољим.

– Идуће године Министарство одбране предвидело је да кроз мировне мисије прође седам стотина наших припадника, а то су људи који су свој живот посветили Војсци. Време је да Србија учини и корак напред, да искорачи и почне да учествује и у цивилним мисијама. Не зато што је то део неког поглавља, већ зато што је то добро и корисно за Републику Србију – рекао је министар одбране и додао да су такве активности у земљама које се суочавају с проблемима веома сврсисходне, јер, када прођу сукоби и када земље почну да се опорављају и обнављају, по правилу, њихова политичка руководства окрећу се онима који су помагали у најтежим тренуцима и пожелеле да управо с њима обнављају домовину, те да је реч о јасном политичком и економском интересу.

Продубљивање сарадње

Према речима најодговорнијег човека у Министарству одбране, због тога се интензивно ради на законском оквиру, како би српски цивили већ идуће године имали прилику да, учешћем у цивилним мировним мисијама, с развијеним светом, помажу и ублажавају последице ратова, сукоба и криза.

Да се ствари у тој области мењају потврдио је и шеф делегације Европске уније у Србији амбасадор Сем Фабри-

ци, који је истакао да нашу земљу све више доживљавају као партнера у сектору безбедности и одбране и да она већ много доприноси мисијама у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Уније.

– Учешће Србије у тим мисијама посебно се цени, нарочито због професионализма, посвећености и знања људи. Око 30 војних службеника распоређено је у четири

од шест мисија и Србија је заиста значајан фактор који доприноси операцијама у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике. Видим да постоји заједнички и снажан интерес између Европске уније и Србије за учешће цивила и у цивилним мисијама које предводи Унија, којих тренутно има десет, а којима настојимо да обезбедимо безбеднији међународни поредак. Управо због тога интензивно разговарамо са српском владом о могућности да цивили из Србије учествују у некој од наших цивилних мисија – рекао је шеф делегације Европске уније у нашој земљи амбасадор Сем Фабрици.

Амбасадор Андреа Орицио, шеф Мисије ОЕБС-а у Србији, поручио је да је поносан што је његова организација, уз Министарство одбране, домаћин београдског скупа, који је видео као прилику за продубљивање партнерства и за стварање могућности да Србија ангажује свој „фантастични људски потенцијал“ за обезбеђивање мира широм света, што је у складу са свеобухватним приступом ОЕБС-а међународној безбедности.

– Наш циљ јесте да се Србија у потпуности осећа као власник једног, у потпуности функционалног система упућивања цивила, који је регулисан добро усклађеним

ПОСТКОНФЛИКТНА СТАБИЛИЗАЦИЈА

ИСКУСТВО КАО ПРЕПОРУКА

Дводневна међународна Конференција о успостављању система за учешће цивилних експерата у мултинационалним операцијама ОЕБС-а, ЕУ и УН представља први корак у јавном презентовању досадашњих активности Србије на изградњи капацитета за учешће у цивилним мисијама.

Обраћањем представника Одељења за мировне операције УН из Њујорка, Центра за превенцију конфликта ОЕБС-а из Беча, представника Европског колеџа за одбрану и безбедност, Аустријског центра за мировне студије и студије конфликта, министарства спољних послова Чешке, Финске, Швајцарске, те Министарства унутрашњих послова Словеније, учесницима Конференције из државне управе, академске заједнице и организација цивилног друштва омогућен је увид у искуства осталих земаља у процесу идентификације и селекције расположивих експерата, различитих модалитета обуке и сагледавања могућих начина ангажовања цивилних стручњака, уз анализу искустава и примера добре праксе држава и међународних институција.

Јачање спољнополитичких капацитета земље

Наша земља већ дуго година, превасходно посредством капацитета Војске Србије, успешно доприноси успостављању мира на кризним жариштима широм света, што су препознали и релевантни међународни субјекти и домаћа јавност. Учешће у мировним мисијама, било војним или цивилним, несумњиво данас представља један од основних механизма јачања спољнополитичких капацитета Србије. Актуелна констелација међународних односа и раст глобалних претњи асиметричног карактера неминовно намећу потребу јачања мисија

сетом правила, које спроводе професионалци – истакао је представник ОЕБС-а и додао да цивили, људи који не носе униформу и долазе из различитих области живота, такође играју кључну улогу у смањењу друштвеног насиља и стварању безбедног окружења.

Као својеврсна конкретизација истакнутих опредељења, сесије првог дана Конференције биле су посвећене прегледу најбоље европске правне праксе која омогућава привремено упућивање цивилних експерата у мултинационалне операције, док су се учесници другог дана скупа бавили питањима развоја људских и институцио-

налних капацитета, те хоризонталним питањима која су важна за учешће цивилних стручњака у мултинационалним операцијама при ОЕБС-у, ЕУ и УН.

Ваља знати да Србија има развијен систем упућивања својих војних структура у мировне мисије, али и даље развија капацитете за слање цивилних стручњака. О цивилним мировним операцијама разговара се и у процесу придруживања Србије Европској унији, као делу преговарачког поглавља 31, јер су важан елемент спровођења спољне безбедносне и одбрамбене политике Европске уније. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

„постконфликтне стабилизације”, које постају подједнако важне као и класичне мисије, с основним функцијама изградње и очувања мира.

Будући да у овом тренутку Србија нема изграђен институционални механизам по коме би своје цивилне експерте упућивала у мировне мисије (досадашње ангажовање појединих грађана било је „по уговору” – *contracted*, али их није држава упутила у мисију – *seconded*) било је потребно, примењујући свеобухватан приступ, обезбедити законски оквир и организациону структуру која би омогућила координацију, планирање, регрутовање и обуку цивилних експерата.

Због тога је, одлуком министра одбране, марта 2016. године формирана подгрупа Министарства одбране и Војске Србије задужена за обезбеђивање законског оквира и јачање институционалних капацитета за учешће наше земље у цивилним мисијама Европске уније у оквиру преговарачке групе за Поглавље 31 – спољна, безбедносна и одбрамбена политика. Поред тога што се на тај начин доприноси преговарачком процесу за приступање Унији и стварају услови за учешће у њеним мисијама, изграђује се и механизам који ће бити примењив за цивилне мисије било које међународне организације.

Званични, формални носилац и координатор активности које су у вези с упућивањем цивилних стручњака у мултинационалне операције јесте Министарство спољних послова, док готово све стручне и административне послове, на новоу подгрупе (у чији рад су поред припадника система одбране укључени и представници Министарства за европске интеграције, Министарства спољних послова и Министарства унутрашњих послова), обавља Дирекција за европске интеграције и управљање пројектима Сектора за политику одбране Министарства одбране.

Закон је довољан, следи конкретизација

Неопходност регулисања тог питања препозната је у извештају Владе о потреби успостављања националног законодавног оквира и институционалних капацитета за учешће цивилних структура из Србије у мултинационалним операцијама, усвојеном у мају 2017. године, а једна од основних актив-

ности подгрупе била је израда Акционог плана за развој цивилних доприноса мултинационалним операцијама, чије се усвајање ускоро очекује.

Важно је нагласити да постојећи законски оквир (Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије) омогућава учешће цивила у мисијама. Закон својим одредбама пружа довољан оквир, док ће прецизно дефинисање свих питања везаних за упућивање цивилних експерата у мировне операције бити регулисано одговарајућим подзаконским актима.

Предвиђено је да се обука цивилних експерата за основне безбедносне изазове на националном нивоу изводи у Центру за мировне операције Војске Србије, због искуства, знања, техничких и кадровских капацитета. С обзиром на искуство постконфликтног друштва, очекује се да ће први стручњаци који ће бити упућени у те мултинационалне операције бити експерти за реформу сектора безбедности и изградњу институција. Области ангажовања ће се даље несумњиво ширити, јер Србија поседује кадровске капацитете за интензивно учешће у цивилним мисијама – од експерата у области јачања владавине права, реформе правосуђа, подршке изборним процесима, питања повратка избеглица, миграција, до експерата из области изградње инфраструктуре или здравства.

Свакако да је и свеже историјско искуство које смо као народ и држава стекли само по себи препорука за наше учешће у цивилним мисијама, које помажу институционалној изградњи и стабилизацији прилика у постконфликтним друштвима. О томе најбоље сведочи део говора министра одбране приликом отварања Конференције: „Свака земља која учествује у мировним мисијама, било да су војне или цивилне, свакако има и политички и економски и хуманитарни интерес, и држава Србија нема разлога да буде другачија. Наше жеље и спремност, и због тога радимо на законском оквиру, јесу да почнемо да учествујемо и у цивилним мировним мисијама, заједно с развијеним светом ради помоћи и ублажавања последица ратова, сукоба и криза. Уосталом, ко од нас боље може да зна и да цени како је када вам дође помоћ после тешких времена”.

Јелена КРЏАВАЦ СКАКИЋ

Дирекција за европске интеграције и управљање пројектима Сектора за политику одбране Министарства одбране